

C h n tu n nay tôi mình, không có ra ngoài. H i sáng th y trong ng i kh e l i, ch t thêm ph cách gì.

Nh c đ n ph là đúng bằng t n c a tôi r i, b i vì tôi có r t nhi u k ni m riêng t v ph v i ông bô c a tôi, k hoài không h t. Nay đã v h u, và ông bô tôi cũng đã leo lên bàn th ăn xôi nghe kèn t h n 30 năm nay r i, nh ng m i l n ăn ph đ u ít nhi u nghĩ đ n ông bô tôi. M c dù xu t thân " Cao C ng S C Đông D ng", ông bô tôi v n thu c lo i th y giáo th c u, đ t tiêu chu n "th nh t hay ch , th nh i d òn", l i là con trai đ u lòng - c u c con bà hai, lo i "con đ i con ch , con c u con kh n"

- nên đ c ng c ng l m, mà càng c ng l i càng ch t... cha tui!

ng o ép tôi t cái h c đ n cái ăn, mu n nhào n n tôi thành m t "b n sao" c a ng. V cái h c thì th nh tho ng ng l i múa roi mây, b t chia "v c b " các "tăng" các "m t", l ng qu ng là ng l i tôi ra "uýnh bi u di n" cho đám

h c trò c a ng coi ch i, uýnh đ n n i không l n đ c, thành th bây gi v c nh thó. V cái ăn thì ng ăn cái gì, tôi ph i ăn cái đó, ng ăn ki u gì tôi ph i ăn ki u đó.

Riêng v ph thì g n h t m t đ i, tôi v n ch a th y ai mê ph nh ông bô tôi. Đ i v i ng, ăn ph không ph i đ ăn cho no, mà đ ăn cho... s ng! H i 1954 tr v tr c Hà N i, thành ph bé b ng cái bàn tay, không ti m ph

nào mà ng không đ n tôi t i ăn th , đ ch n nh ng ch ngon nh t theo cái "gu" c a ng. ng chê ph C a Nam là n c không trong, bánh không m ng, không dai, nh t là ng c c l c đ kích món ph tái sách c a ti m này. Theo

ng, ph thì ph i là ph bò, và là ph chín, th t m i th m, còn tái thì có mùi gáy c a th t bò s ng, làm m t mùi ph , đ ng th i th t s ng làm n c ph "đ c nh n c c ng", ăn ph tái là không bi t ăn ph (!). ng cũng thích nh u

sách bò l m ch có ph i không đâu, nh ng ph i là sách ch m t ng g ng, ăn v i húng giùi thôi, không th cho vào ph đ c. ng chê ph C a Nam thua xa ph C u G . ng có th ăn ph sáng-tr a-chi u-t i-khuya, t s m tinh m đ n

t i m t m khuya l c khuya l , b t c lúc nào, và có th ăn ngày này sang tháng khác. ng coi ph nh m t món ăn ch i, thích lúc nào thì ăn lúc n y, ăn l y h ng l y hoa thôi. M t ph n cũng vì bát ph (t ngày vô Nam tôi m i quen kêu b ng tô ph) Hà N i th i đó nh xú, ít x n, nông to t - ti ng văn ch ng kêu b ng "thanh c nh " - tu i thi u niên tr giò c a tôi h i đó thì

ch húp ba b n húp là tiêu bát ph ! Ch là ph gánh Hà N i ngày x a không ăn b ng thìa (mu ng), ch có đĩa đ g p, và... kê mi ng húp!

Ông bô tôi ch n ph ch không ch n ch , ng ch u nh t là gánh ph c đ nh Ph Hàng Vôi, khúc g n u Trĩ Viên h i đó (bây gi ch bi t đã đ c xây khách s n ho c công ty gì n a). Ăn ph gánh Hàng Vôi vào gi đi làm bu i sáng thì ph i x p hàng, r i t kéo gh đ u ng i ăn ngay trên v a hè. Ngh hè, ng ch m thì ch m c xong, th ng đ a tôi ra bãi bi n Đ S n, ô tô ca (xe đồ) đi ngang H i D ng thì mua bánh đ u xanh R ng Vàng, đ ghé H i Phòng, sau khi ăn ph H p L i Ph Cát Dài (hình nh s nhà 215 thì ph i, lâu quá quên m t tiêu) thì dùng làm món tráng mi ng. Ti m ph H p L i này còn n i ti ng v các món ph xào dòn, xào m m, cũng nh ph áp ch o khô, áp ch o n c. Hóa nên t nh xú tôi đã lây cái b nh mê ph c a ông bô tôi, nh ng không mê đ n n i quá khích nh ng. ng đ kích các lo i ph "bi n t u" nh ph gà, ph s t vang... cho r ng "ph thì ph i là ph bò". Tôi cũng có th ăn ph b t c lúc nào đói b ng, và có th ăn m i ngày mà không chán. Th m chí h i nh xin ti n ăn ph vào bu i chi u, bà bô không cho, b t ăn c m, nhi u l n tôi ph i gi v m (b nh) đ đòi ăn ph .

Ch bi t Sài Gòn tr c 1954 có ti m ph không, ch bi t là t sau 1954 thì nhi u ti m ph B c m i theo nhau m c lên, và cha con tôi ngày ngày đi "duy t" t ng ti m, nghe nói ti m nào m i m là t i ăn th . Ông bô tôi ch u nh t là ti m ph x p x mang tên "Ph S 1" trên đ ng Phan Thanh Gi n cũ (nay là Đ i n Biên Ph), ngay k đ ng r y xe l a. Ông ch ti m th y ông bô tôi vào là ph i tr ng bánh ba b n l n cho th t k , đ khi chan n c dùng (n c lèo) thì n c m i không b đ c, b i vì ng không ch ăn ph , mà ng còn nhìn ph n a. Bánh ph ph i tr ng t i nh b ch ng c, còn n c ph ph i vàng óng, trong su t nh h phách! ng còn k n c béo, h i đó ai mà bi t cô-lét-tê-rôn là cái quái gì, ch vì, nh ng nói, tô ph n c béo "trông thô b l m"! Còn n u ph mà cho c c i vào thùng n c lèo thì ng b o là "b láo b l u". V sau ti m này đ n v Tân Đ nh g n nhà tôi, trên đ ng Hai Bà Tr ng, g n ngã t xéo Yên Đ - Tr n Quang Kh i, r i sau l i đ n đ i khác. M c đ u "ch u đèn" ti m này, ng v n chê là con bò Mi n Nam không ngon (ngay c ph Hà N i ngày x a, mu n ngon thì ph i n u v i bò nuôi t nh Phú Th c), n c dùng không đ m đà, bánh ph Sài Gòn làm không đúng cách, không đ c m ng, đ c dai, mà c b b b , rau mùi (ngò) Sài Gòn không th m v.v... Ph Sài Gòn sau 1954 không còn là ph B c thu n túy n a, tô ph l n h n, đa đ ng h n. Ph Tàu Bay đ đ ng Lý Thái T , g n khu B c H i c a dân B c K Công Giáo di c , là m t trong nh ng ti m s m s a, r t đông khách, giá r , tô b , l i còn có lo i "tô xe l a" n a. Ông bô tôi chê ph Tàu Bay là n c đ c, bánh đã dày l i b , ch đ c cái r . Khi ăn thì cho đ th rau th m, v sau l i có giá s ng, giá tr ng, ăn v i c t ng đen c a Tàu. ng thù cái món t ng đen này l m, nói là khi n ph bi n thành... mùi Tàu. Th y th c khách chăm chú "s a so n" tô ph , v t chanh , ng t đ lo i rau th m b vô, cho giá vô, r i còn tr n đ u lên tr c khi ăn, ng b o "đúng là c m heo". Ph B c ngày x a ch ăn v i hành tây và rau mùi (ngò), còn rau qu , t c húng qu thì ch ăn v i th t chó ho c ti t canh và lòng l n (ch m m m tôm chanh t), cho nên ngoài B c m i g i rau húng qu là húng chó ho c húng ti t canh . Theo ông bô tôi, đ i m đ bi t nh t gi a món Tàu và món Ta là món Ta th ng ăn v i các lo i rau th m, còn món Tàu không kèm rau th m. Món Ta thì món nào

ăn v i rau th m n y, tuy t đ i không th l n l n đ c. Cho nên ng i mùi rau tía tô thì t nhiên th y thêm các món c, ch, ba ba (cua đinh); ng i mùi rau kinh gi i thì nghĩ đ n bún riêu; nhìn th y rau thìa là thì thêm ch cá,

ng i mùi rau húng gi i thì thêm sách bò, vó bò, bê thui, bò thui (đ u ch m t ng g ng) v.v...

Nay n u b h m bà làng các lo i rau th m vào ph thì... "ch còn ra cái quái gì n a!"

Sau khi tôi - cái "b n sao" c a ng - vô tr ng H c Đ i S C Sài Gòn, không còn trong vòng o ép c a ng n a, thì tính ch t "b n sao" trong tôi phai nh t đ n, t nhiên tôi thích ăn ph ki u Sài Gòn, giá s ng, rau th m gì cũng cân tu t, rau đ p cá, ngò om, húng chó, ng ba lá... làm ráo n o, có đ i u là cho đ n nay v n không thích ăn ph tái, và càng không th x t t ng đen vô ph! Tôi không đ c rõ tình hình ph Hà N i sau năm 1954 ra sao, nh ng sau 1975, nhi u ng i Hà N i vào k r ng giai đ n khó khăn lúc tr c thì ch có ph qu c doanh v i món "ph không ng i lái". Ph i x p hàng, mua phi u, nh ki u các c a hàng ăn u ng qu c doanh Sài Gòn sau 1975 v y. "Ph không ng i lái" t c là ph không có th t, ch có bánh ph và n c ph n u b ng x ng bò. Vì n c ph quá nh t nh o do ít x ng bò, nên nhi u ng i đi ăn ph không ng i lái đã ph i đem theo l "mì chính" (b t ng t - âm Qu ng Đông c a "v tinh"), r c m t chút vào bát ph đ đánh l a kh u v. Th m đ n th là cùng! Chính vì v y, đ n nay dân Hà N i v n còn thói quen ăn nhi u b t ng t, và còn có câu thành ng tân th i: "Đ t nh mì chính th i bao c p".

Vì mê ph , nên tôi thích tìm hi u tình hình ph . Ch a bao gi Sài Gòn m c thêm nhi u quán ph , ti m ph l n nh nh hi n nay, h u nh đ ng ph nào, hang cùng ngõ h m nào cũng có, ch a k các xe ph c đ nh và l u đ ng. Còn

Hà N i thì báo chí cho bi t, Hà N i cũng đang vào th i k "bung ra" c a ph . M i đây Hà N i có ông giáo s Lê Văn Lan đã v n đ ng "ph ng pháp l ch s" (?) đ nói v các giai đ n tiến hóa c a ph , và còn làm m t b n "th ng kê ph " n a. Theo ông, s tiến hóa này đã tr i qua "4 b c". B c th nh t là giai đ n "Hà N i hóa" t đ u th k 20, khi n ph tr thành m t đ c s n c a Hà N i, và các t nh khác Mi n B c n u ph thì cũng n u theo ki u Hà N i. Th nhì là giai đ n phát tri n "c đ i n", g m nh ng năm trong 2 th p k 40-50. Có l đây là lo i ph c đ i n theo "gu" c a ông bô tôi chẳng? Th ba là giai đ n "m u d ch", nh ng năm 60-70. Th t là giai đ n "bung ra" t nh ng năm 80 đ n nay. Ông giáo s này có v có lý, nh ng chia giai đ n tròn tr a, c ng ng c nh th có ch không n, thi u tính... khoa h c, vì trong th p k 50 thì tr c và sau 1954 khác nhau m t tr i m t v c. M t khác, theo nhi u ng i, giai đ n g n đây nh t - t th i đ i m i đ n nay, t c là t 1990 - có l nên g i là giai đ n "ph c h ng" c a ph .. Hà N i, vào nh ng năm cu i c a th i "ph m u d ch", ph có bán quán ăn t ng tr t khách s n Phú Gia, c nh B H . Bây gi thì cái quán y đã thành "rét-tô-răng" mà không còn món ph n a. Ph Hà N i có lúc đã tiêu đ i u, song bây gi có th nói ph Hà N i đã s ng l i, và đang "bung ra"... theo nhi u nghĩ.

V "th ng kê ph " thì ông giáo s Lan cho bi t, theo nh ng gì ng i ta nghiên c u đ c Hà

N i, ph đã có c 100 tu i. Ph là món ăn do ng i Vi t ch ra, hay du nh p t Trung Qu c? Câu tr i đã rõ ràng: ph là món ăn hoàn toàn Vi t Nam, vì n u t Trung Qu c thì t i sao gi này Trung Qu c không có món ph ? Còn ph đã g n tròn, đã tròn, hay đã h n 100 tu i, thì ch ng ai kh ng đ nh đ c ch c ch n và rõ ràng, mà có l cũng ch ng có gì quan tr ng l m. Đi u quan tr ng là ph đã nh m t cây c th , b t r , đấm ch i, lan t a sâu vào (b đ) lòng ng i, đã kh ng đ nh đ c v trí đ c nh t vô nh c a nó trong n n văn hóa m th c c a ng i Vi t c trong l n ngoài n c. Đ n nay ít nh t cũng đã có vài công trình kh o sát, nghiên c u r t "nghiêm túc" v ph , đ i "góc đ l ch s và văn hóa" nh c a H i Văn ngh Dân gian Hà N i, hay đ i "góc đ khoa h c k thu t" c a B môn Công ngh Ch bi n Tr ng Đ i h c Th ng nghi p Hà N i. Theo th ng kê trong sách v báo chí Hà N i hi n nay thì tài li u nhi u nh t đã kê đ c 17 món ph , g m ph chín, ph tái, ph g u, ph s n, ph sách, ph xá xiu, ph gà, ph gà xào, ph xào m m tim gan, ph xào dòn tim gan, ph bò xào dòn, ph gà xào dòn, ph áp ch o n c, ph áp ch o khô, ph s t vang v.v.... và c ph chua. Th ng kê này qu là có giá tr , song hình nh v n ch a th y đ so v i th c t ph Hà N i bây gi . Ít ra cũng thi u m t vài món, mà dù ch a đ c th a nh n chính th c, v n có nhi u ng i thích ăn, nh ph m c, ph th p c m... Ông bô tôi đã ăn xôi nghe kèn t cu i th p k 60, n u ng còn s ng thì s b o là trong 17 món ph đó, ngoài ph bò chín, còn 16 món kia là "báo láo báo l u" h t. Ph bò cho t i nay v n là "ph căn b n" trong h m bà l ng các món ph hi n hành. Ph n l n các quán ph n i danh trong hàng ngũ "Hà Thành đ nh t... ph" bây gi cũng v n là các quán ph bò!

M t ông ký gi cho bi t, cái c nh x p hàng v n ám nh ng i dân Hà N i m y ch c năm c a th i bao c p, đ n nay ch a h t h n. Bu i sáng c 8-9 gi , đi qua các ph Bát Đàn, Tôn Đ c Th ng, Lý Qu c S ... ng i ta v n th y c nh x p hàng r ng r n đ ăn ph , nh ng ngày nay ng i ta x p hàng v i m t ý nghĩa và tâm tình khác h n. Ph ph Lý Qu c S thì sáng nào cũng có m t ông đáng ch ng là nhà doanh nghi p qu c doanh b , ăn m c r t x n, đ u ch i l ng m t , còm lê cà v t ch nh t , tay lăm lăm đ i n tho i di đ ng t xe Toyota Camri đ i m i b c xu ng, cũng đ ng x p hàng kiên nh n ch đ n l t. Th i bu i này th i gi là ti n b c, th mà m t c m y ch c phút ch đ ch ăn m t bát ph cho b ng đ c thì th t là sang và... gàn!

Nghe nói m t trong nh ng quán ph lo i ngon nh t c a Hà N i hi n nay là ph Bát Đàn. Ph Lý Qu c S còn g i là "Ph Bà Ng c", vì bà Ng c làm "k thu t viên" chính, cũng ngon ngang ng a v i ph Bát Đàn. Ph Hàng Mu i cũng ngon, tuy món th t chín h i c ng h n m t chút. Ph "tái l n" ngon nh t có l là Ph Thìn Lò Đúc, n c dùng đ m đà, h i béo do th t xào l n, song không ng y. Còn Ph Hàng B t (ph này gi đã đ i tên thành Tôn Đ c Th ng, song ng i ta v n quen g i tên ph cũ) có món "b u b i" là ph s t vang, nhu m ra đ c bánh ph . Tuy nhiên, các món ph tái tr n, tái l n, chín.... đ u ngon. Đ c bi t h n n a là cô bán hàng, hình nh ch a... ch ng, r t xinh đ p, tr ng tr o, m t s c nh dao cau, và lúc nào cũng trang đ i m r t k c ng nh s p đi nh y đ m, m c đ đ m ng i làm ph m i kiêu ch , vì cô r t ít c i. Ph gà n i ti ng có quán Ph Nam Ng . Bà ch quán h i đ ng bóng, song ph r t ngon. Ngày x a, ông Nguy n Tuấn đã t ng s r i ng i ta s làm "ph h p" thì không còn là ph . Bây gi thì

ch a th y ph đóng h p, mà m i ch có "ph ăn li n" c a Công ty Vifon, s y khô cho vào gói, có b t nêm, nh mì ăn li n v y, và t t nhiên là... không ng i lá. Kh i ph i nói, th này thì đúng là "ch ra cái quái gì c".

Tôi thì không đ n n i th c u và quá khích nh ông bô tôi, nh ng tôi cho r ng ph i "chính danh", vì đã kêu b ng ph thì ph i là... ph , nghĩa là có mùi ph , v ph , và ch là ph bò. Còn n u c đem bánh ph - v n ch là b t g o - tr n v i đ món bi n t u sau này nh th t gà, tim gan, đ lòng, s t vang v.v... thì "c ng dâm" cái tên ph quá, mà nên g i là h tít bò kho, h tít xào đ lòng, h tít gà v.v... vì h tít là s i b t (âm Qu ng c a t ng Hán "kh a đi u"), s i b t thì mu n xào n u v i gì ch đ c. N u không thì bún c, bún riêu... cũng có th g i là ph c, ph cua... hay sao? Còn nh ng lo i ph khác Hà N i hi n nay nh ph tim gan, ph m c, ph th p c m... nói t trên, thì xin l i, "báo láo b l u" h t!

Tuy nhiên, trong th i k "bung ra" c a ph t Nam chí B c hi n nay, hình nh các món ph xào và ph áp ch o đã th t truy n. H i sau 1954, Sài Gòn cũng có xu t hi n m y món này, sau đó thì m t th i gian ti m ph 79 đ ng Võ Tánh, g n Ngã Sáu Sài Gòn cũng có m y món này, nh ng không ph i là tay chuyên môn làm, nên ít khách kêu, r i d p luôn, vì h i đó ng i mu n ăn ph xào, ph áp ch o, ch là thành ph n B c K di c, t c Bê 54 nh gia đình tôi ch ng h n. Ông b tôi cũng thích ăn m y món này, ngoài ti m không có thì bà bô tôi làm nhà cho ng ăn đ v y. Ph áp ch o hay ph xào thì cũng g m 2 thành ph n chính, là bánh ph và "ng i lá". Quan sát bà bô tôi làm thì bánh ph t i mua v t ng lá, ph i x t to b n, lo i bánh r vô th y d o và ráo tay, không dính tay, không thoa d u (mùi d u khi n ph b hôi d u). Ph xào thì có xào m m và xào dòn. ph áp ch o thì có áp ch o khô, áp ch o n c. N u làm ph xào m m thì sau khi x t, bánh ph đ c g t i ra, r c m t tí mu i, tr n đ u, b bánh vào ch o d u th t nóng, t i m ng ra, đ o nhanh tay cho bánh kh i cháy. Khi s i bánh s n l i thì r c hành hoa (ph n tr ng c a c ng hành lá) x t nh , đ ra đĩa, r i m i xào "ng i lá" đ lên. Bánh ph xào dòn thì ph i r c đ u b t nắn vào bánh ph , r cho t i, không s i nào dính s i nào, r i cho vào ch o d u nóng, l t qua l t l i cho v dòn thì l y ra đĩa ngay, r i đ "ng i lá" lên. Ph áp ch o khô hay áo ch o n c thì cũng theo cách t ng t , ch khác là th i gian áp bánh ph vô ch o lâu hay mau thôi, áp ch o n c thì áp mau, áp ch o khô thì áp lâu. Áp ch o khô thì ăn khô, còn áp ch o n c thì v n ph i chan n c dùng nh ph n c v y. "Ng i lá" là th t bò phi-lê x t m ng, to b n, xào v i c n tây, cà r t, cà chua, g ng... G n đây, v i th i "bung ra" và "ph c h ng" c a ph , thì ph xào và áp ch o đã th y xu t hi n vài ti m nh ph B c H i đ ng Nguy n Du Q.1, ph Bình đ ng Lý Chính Th ng (Yên Đ cũ) Q.3, ph Dũng đ ng Tr ng S n (đ ng m i m khu Tân S n Nh t, Tân Bình). M y anh già Bê 54 bao năm không đ c ăn ph xào, ph áp ch o, r nhau đi ăn ti m đ c nghe đ n ngon nh t, là ph B c H i Nguy n Du (ph i g i nh v y đ phân bi t v i hàng lo t ph B c H i m c lên m t s đ ng ph khác). Đ c đ i m c a ti m này là đ u b p và ph c v (ch y bàn) đ u là đàn ông, và bán v i giá h u ngh , 20 ngàn m t đĩa ăn no. Tôi cũng đã ăn th , nh ng tôi v n không tìm l i đ c h ng v ph xào và ph áp ch o ngày x a Hà N i n a, m t ph n do ph ngày nay bi n t u búa xua, ph n vì chính cái gu c a mình có th đã thay đ i t h i nào mà chính

mình cũng khó nh n ra.

Ăn ph - và ăn nh u nói chung - mà ch có m t mình cũng bu n, sáng s m tôi xách cái x đ p băng qua C u Ki u, đ n hủ m t anh già khu C xá Nguyễn n C Trinh, ngã t Phú Nhu n, tính r qua ph Quy n bên kia ngã t chấp m t tô, nh ng anh già ghi n ph này v n ham c a l , chuyên s u t m cái m i, l i r đ n ăn m t gánh ph l đ ng, và nói là ch m i xu t hi n ít lâu g n H t m Chi Lăng, anh già còn qu ng cáo là gánh ph này có mùi Hà N i cũ. Tôi ô-kê c p k , vì nh đã t ng thú nh n, h tôi bi t ti m ph , quán ph , gánh ph nào m i xu t hi n là s n sàng đi "th c t " ngay. Ông bán ph tu i m i kho ng ngũ tu n, góa v , là dân Ô Ch D a, Hà N i, nh p c Sài Gòn m i đ c ít tháng, cho bi t là ông ta bán ph gánh Ô Ch D a c ch c năm nay, k t sau ngày đ i m i, nh ng đã đánh li u đ n cô con gái duy nh t vô Sài Gòn, và khoe r ng ng đã quy t đ nh đúng, vì m t tu n bán Sài Gòn ki m b ng c tháng Ô Ch D a. Qu th t, m i sáng ra mà gánh ph c a ng đã đông khách, cô con gái xinh x n tu i m i đôi m i ph vi c cho b nh tr n bánh, chan n c lèo, b ng ph cho khách... ng v a x t th t, r c hành... v a trò chuy n v i anh già b n tôi. ng m c sau m t th i gian c n ki m dành d m, s m m t quán ph nh , và nh t đ nh s gi v đ c tr ng ph Hà N i. Sau này thì không bi t sao, ch hi n gi thì ph c a ng tuy không ngon l m - có l tôi đã quá xa cái v ph Hà N i c a g n 50 năm tr c, mà ch còn quá quen v i ph Sài Gòn - nh ng qu là ph c a ng có khác ph Sài Gòn, ít nh t là v m t... hình th c, t c là không có giá s ng, không có rau th m linh tinh, không có t ng đ t ng đen, mà ch có t trái, hành tây và rau ngò. Khách ph i ăn đ ng n u vài cái gh đ u quanh g c cây l n đã có ng i ng i, và dù đ ng hay ng i thì cũng m t tay b ng tô, m t tay c m dưa vì không có bàn, và ph i kê tô vô mi ng mà húp vì không có mu ng.. Nh ng v a ăn v a ng m nghĩ thì v ph cũng thanh , không gây, không ngán.

Theo thông l , tôi là ng i đ xu t chuy n ăn ph thì tôi ph i tr ti n. Đ đáp l i, anh già kéo tôi v nhà nh, chiêu đãi m t c càphê c đ n "cái n i ng i trên cái c c", kèm vài đ i u Ba S mà lai rai chuy n ph . Anh b n này c a tôi sính th l m, đi đ n đâu là th th n r i vãi rông r ng đ n đó, nh ng toàn là th c a thiên h không hà. Sáng ra có tô ph đ m mồm Ông Th n Kh u, th y đ i lên h ng, nh bèn ngâm hai câu th s c mùi ph :

H ng th m trình n ? không ph i!
H ng ph th m đ y nh ng s m mai....

Gì ch th v i th n là tôi k nh t, vì h ng khoái, ho c... h ng bi t khoái th cao c p bí hi m, mà ch khoái th di u, th cà ch n, đ c lên là nó đi vào t n c t ! Thành th hai câu th này nghe qua gi ng đ i u thì cũng có v đ ng đ c, có v th l m, nh ng nghĩ l i thì có cái l n c n, b t n. "H ng ph th m đ y nh ng s m mai" thì đ c quá r i, nh ng mà c nh gi y tr ng m c

đen thì làm sao l i có th l n l n "h ng th m trình n " v i mùi... ph đ c nh ? Anh già ch c i m m chi c p, chê tôi ngu! Mà tôi ngu th t! Mãi sau m i ch t hi u ra, con gái nhà hàng ph thì ng i ng m th m mùi ph ch sao, cũng nh cô hàng càphê thì th m mùi càphê, cô hàng nhang thì th m mùi nhang, cô hàng m m thì th m mùi... m m y mà. V y thì cô gái B c K xinh x n tu i đôi m i, con ông hàng ph h i nãy, không ph i là có cái "h ng th m trình n " quy n v i cái "h ng ph th m đ y nh ng s m mai" hay sao! Anh già này ghê th t! Hèn gì c r tôi đ n gánh ph đó cho b ng đ c, b c ph Quy n mà tôi v i nh v n th nh tho ng t i ăn t c m y ch c năm nay.. Hi u ra nh th , tôi l i c m th y... yêu hai câu th này m i ch t ch , bèn h i là th c a ai. nh thú th t là không bi t, nh ng l i thông m t câu: "Hình nh c a... T n Đà!" Tôi giấ n y lên t c thì. Cái gi ng đi u đó rõ ràng là th sau này, không th là th c a th i ti n bán th k 20 đ c. Ngoài ra, gì ch v th T n Đà, thì ai ch nh đ ng có c i v i tôi. Ngày x a ông bô tôi có 2 cu n T n Đà V n Văn, T p 1 và T p 2, "cò-l ch-xông" toàn b s nghi p th (văn v n) c a T n Đà, mà tôi t ng đ c đi đ c l i r t nhi u l n. Sách in gi y b i vàng khè, nham nhám, ch có cái bìa là gi y c ng tr ng tr o, i gi a trang bìa c a c 2 cu n đ u có hình v m t ng i đàn ông gánh hai cái thúng, đang b c đi, đ u đ i nón lá s p xu ng che c m t, bên d i có hàng ch "Gánh văn lên bán ch tr i". T lúc còn nh xú, tôi đã khoái cái hình v đó r i. Thành th đ ng có cái gì cũng... đ lên đ u ông T n Đà! L i n a, nói chuy n ph thì ai ch nh cũng đ ng có hòng c i v i tôi, vì tôi có cái t t là làm "cò-l ch-xông" b t c chuy n gì liên quan đ n ph , vì tôi nghĩ, k mê ph cũng nên rành chuy n ph , còn không thì ch ng khác gì nhà văn mà... mù Văn h c s v y!

Không ph i ch riêng anh già b n tôi nghĩ hình nh hai câu th ph đó là c a T n Đà, mà th m chí tr c đây còn có k tung ra gi thuy t cho là chính ông T n Đà đã đem món ph c a Mi n B c vào Sài Gòn. Gi thuy t này d a vào câu chuy n c a nh ng năm tháng T n Đà cùng Ngô T t T lang thang vào Nam K c ng tác v i ông Di p Văn K làm báo Đông Pháp Th i Báo. Có l n ông th n ngông kiêu con sâu r u này t ng ch i ch : "Đ t say đ t cũng lẫn quay, Tr i say m t cũng đ gay ai c i?" - đã cao h ng c y g ch sân nhà, cu c đ t lên tr ng húng giũ đ ăn bò tái, bê thui, tr ng húng qu đ ăn ti t canh , th t chó (cho nên ngoài B c m i g i húng qu là húng ti t canh , ho c húng chó)... R i m t bu i chi u l nh l o hi m hơi c a Sài Gòn, ông đã t n u ph đ chiêu đãi b n bè, ai ăn cũng khen ngon. T đó, món ph đ n đ n đ c ph bi n r ng rãi! Yêu ph và yêu T n Đà đ n m c gán cho ông cái công lao đem ph t B c vào Nam thì cũng thông c m đ c đi, vì có ng i còn yêu ph nh yêu ng i tình n a kì. Khi p l m! M t nhà văn B75 l n tu i t ng vi t v "tình yêu ph" c a mình: "Nh ng ngày trong lòng bu n vui không rõ r t, t nhiên ng i ta l i th y thêm m t tô ph v i lòng d n náo, v i c m giác nh nh ng i yêu đã h n mà nàng không đ n". i dz i! L i thêm m t ông c t ph v i đàn bà! Th t ra, ph ch m i có m t Sài Gòn t th p k 40, và ch g n đây ng i ta m i tìm ra m t ch ng nhân c a Ph. Đó là bà c Tr n Th Năm, nay m i.... ngoài 80 tu i xuân, l ng còng, tóc b c ph , s 63/5 trong H m Pasteur, sau r p hát Vinh Quang. Bà k :

"T năm 1942, ông bác c a tôi là c K nh t làng Vân Đình (Hà Đông) vào Sài Gòn l p nghi p. Ông bán gánh Ph B c trên đ ng Lagrandière (Gia Long cũ, nay là Lý T Tr ng). Mãi đ n năm 1949 m i chuy n v đây m xe ph , tôi còn

nh lúc đó m i tô ch có 2 xu, tô đ c bi t 3 xu. Sau đó c K nh truy n ngh cho c Minh, là anh ru t tôi. Thu y ph B c không có giá s ng và các lo i rau lung tung nh bầy gi , nh ng vì kh u v c a ng i Sài Gòn nên chúng tôi ph i chi u theo".

Ông An - con c a c Minh - nay là ch nhâ n Ph Minh, cho bi t ngày x a trong h m này có c lo t quán ph m c lên, nh ng nay ch còn m t mình gia đình ông "tr " l i đ c. Kho ng th p k 1950, các văn ngh sĩ, chính khách Mi n Nam n m n p đ n đây b t k ngày đêm. H i đó ai mà không mê ph trong H m Pasteur này. Trong s nh ng th c khách, có l ông Tr n R c - ch ti m gi y trên đ ng Espagne (Lê Thánh Tông ngày nay) m i th t s là ng i có tâm h n thi sĩ nh t, không k t h p th v i.... gi y, mà l i k t h p th v i ph . Vì khoái ph Minh mà ông đã sáng tác bài th t tuy t t ng ch quán đ treo trong quán ch i:

Nô n c đ n vang kh p th thành
Tr n Minh ph B c đã l ng danh
Ch đ : tái, chín, n m, g u, s n
Gia v : t ng, rau, t, m m, chanh .

"Th Ph " nh v y cũng là đ t r i, nh t là bi u l đ c cái tâm tr ng yêu ph , m c dù h i có v ... qu ng cáo ti p th !

Không hi u ông bà khu t m t khu t mây nào xui khi n mà t đ ng b a nay tôi l i n i h ng, nói nhi u v ph đ n th , ch còn nhi u gi y đ nói v nh ng món khác c a m t Sài Gòn vào đ u thiên niên k m i. H i tr c 1975, t Sài Gòn có câu đ i ph c a ông "th s p ch " Th y Khóa T nh v y, ông này thì ch là.... th s p ch thôi, ch không có tâm h n thi sĩ nh ông ch ti m gi y:

Tái chín n m giò vè, tiêu t rau th m giá s ng
Sách g u gân m s n, t ng chanh n c béo hành tr n.

Ông này ch c ph i là tín đ c a ph nên m i c m khái mà s p ch nh th . V m t k thu t thì cũng đ c đi, nh ng v n i dung thì có ng i chê ph này không ph i là ph B c chính c ng, vì có c giá s ng, nh ng b t quá khích m t chút thì hi u đây là Ph Vi t Nam, không còn phân bi t Nam hay B c n a, vì dân Bê75, Bê90, Bê2000 hay B g đi n a thì vô Sài Gòn cũng ăn ph v i giá s ng nh diên, còn xét v m t l ch

s thì câu đ i này cũng có th đ c coi là m t b ng ch ng "mang tính văn hóa" trong m t giai đ n l ch s c a ph v y. Th Ph và Câu đ i Ph này cũng góp ph n đ a ph vào văn h c n c nh, vì tr c kia m i ch có vài bài ti u lu n v ph c a m y ông nhà văn ti n chi n thôi, mà tôi kêu đ i là "văn ph":

Vũ B ng, tác gi "Mi ng Ngon Hà N i" t ng mô t:

"N c dùng nóng l m đ y, nóng b ng r y lên, nh ng ăn ph nh th m i ngon. Th t thì m m, bánh thì d o, th nh tho ng l i th y cay cái cay c a g ng, cay cái cay c a h t tiêu, cay cái cay c a t. Th nh tho ng l i th y th m nhè nh cái th m c a hành hoa, th m hăng h c cái th m c a rau th m, th m điu đ u cái th m c a th t bò t i và m m, r i thì hòa h p t t c nh ng v đó l i, n c dùng c ng t l đi, ng t m t cách hi n lành êm đ u, ng t m t cách thành th c..."

Nguy n Tuân, tác gi "Vang Bóng M t Th i" thì mô t c m giác v ph: "Mùa n ng ăn m t bát, ra m hôi, g p c n gió nh ch y qua m t l ng, th y nh gi i qu t cho mình. Mùa đông l nh, ăn bát ph nóng, đôi môi tái nh t th m t i l i...."

Còn "cây" truy n ng n Th ch Lam thì bình lu n:

"N u là gánh ph ngon thì n c dùng trong và ng t, bánh d o mà không nát, th t m g u dòn ch không dai, chanh , t v i hành tây đ c. Ch còn gì ngon h n bát ph nh th n a"...

G n đây thì m t ông nhà văn nhà báo Hà N i nh p c Sài Gòn - cũng có cái t t c t ph vô đàn bà, th m chí còn coi ph nh v mình - khi bình lu n v ph cũng kh ng đ nh ph ngon thì n c ph ph i trong:

"...Ng i th y chung v i ph bao gi cũng mu n nhìn tô ph n c trong, gi ng nh ng i đàn ông trung thành v i v , ch mu n nhìn ng m nà ng trong nét đ p chính chuyên, không son ph n. Ph cũng v y. Ch ng có ng i sà nh đ i u nào l i n tàn nh n đ n đ cho c t ng đen l n t ng đ vào tô ph c a mình c. Màu s c y không ph i là s c màu c đ i n c a tô ph đã đ nh hình t bao th p k nay".

Cung cách ăn ph thì v n còn là v n đ tranh cãi, ăn thua quan ni m và kh u v c a t ng ng i. M t ông nhà văn Nam K là Trang Th Hy thì trong lúc nói chuy n ph v i b n bè, đã nghĩ sao nói v y theo ki u ph i bò ru t ng a, phang m t câu..... d xa nhau:

"Tao là dân Nam K chánh g c, vô quán ph , th y tô ph n c trong khá đ p, h p d n, v y mà có cha dz ng vô c c t ng đen, ngó h t mu n ăn!" M t s "ph gia" i còn bàn r ng ăn ph thì ăn vào th i đi m nào m i tuy t ngon? Ăn lúc sáng s m thì đã đành là ngon r i, h u nh đa s dân mình th ng ăn ph lúc sáng s m, b t đ u m t ngày làm vi c, coi nh b a ăn sáng, b a lót lòng. Nh ng có ng i i cho r ng ngon nh t v n là lúc khuya kho t "n a đêm gi Tý tr ng canh ba", th b lang thang trên đ ng ph , b ng đói, là đà con nh n trong men say l n bu n ng mà l m nh i nh ng phi n mu n trong ngày, nh ng b t h nh trong đ i, lúc đó mà "ch i" m t tô ph nóng th m l ng thì s th y t nh h n, t nh nh cái con sáo s u, đ r i i th y yêu đ i nh ... th ng l ! Cũng vì lý do đó mà trong cái phong trào ăn khuya - đang tr thành thói quen c a dân Sài Gòn hi n nay - ph v n là món đ c chi u c đồng đ o.

Nhà văn nhà báo ng i ta m i dám bình lo n linh tinh các cái nh th , ch tôi đâu là cái thá gì, i b t tài vô t ng, cho nên h ng dám bàn u v cung cách ăn ph c a ng i khác, quy n t do c a ng i ta mà, mi n sao ng i ta ăn th y ngon thì thôi, m c k ng i ta, mình c ăn theo cách c a mình, t i sao i ch trích ng i ta, b t ng i ta ph i gi ng mình? "Không gì quý h n đ c l p t do" mà! Ông b tôi ăn ph ki u B c K c đ i n, cho nên t lúc di c năm 1954 cho đ n lúc ăn ph cúng, không bao gi ăn lo i rau th m nào khác rau mùi (ngò) v i lý do ngò là rau c a ph , húng qu là c a ti t canh và th t c y, húng gi i là c a bò thui bê thui, kinh gi i là c a bún riêu, tía tô là c a c ch v.v... Đ i tôi còn đ , ch đ i con tôi thì rau gì t i nó cũng "phang" tá l , ch còn theo sách v gì ráo tr i.. Con gái l n c a tôi năm nay 41, tâm s v i tôi: "Ti m ph nào không có ngò gai thì đ ng có hòng con vô!". Nhi u lúc nghĩ cũng s là cha con tôi làm t i vong linh ông c ! Nhi u quán ph Sài Gòn bây gi đ n ra đ lo i rau th m, có n i còn có c rau xà lách n a! T B c di c vào Nam, ph đã nghiêm túc th c hi n nhu n nhuy n câu t c ng "nh p giang tùy khúc, nh p gia tùy t c", ch ng nh ng có đ rau th m các lo i, k c rau đ p cá, ngò gai, ngò om (là nh ng th rau c a canh chua Mi n Nam)... mà còn c giá s ng (c a h ti u) n a, gi ng nh m nh đ t Mi n Nam r ng m vòng tay đón nh n dân nh p c t kh p mi n đ t n c, cũng nh d dàng nh đ ng hóa m i khác bi t văn hóa v y. Tuy nhiên đ n nay v n còn m t quán ph gi đúng h ng v B c. y là Ph Bà D u, ng i Nam Đ nh, c cu i H m 288 đ ng Nam K Kh i Nghĩa (Công Lý cũ). Gi i sành ăn g i là ph Cây Tr ng Cá, vì t năm 1950, t tr c quán có m t cây tr ng cá l n. Cách g i tên d nh nh v y r t quen thu c Sài Gòn - Mì Cây Nhãn, Mì Cây Gõ - ch ng h n. Tr i qua bao h ng ph tang th ng, cây tr ng cá không còn, bà D u cũng tr thành "ng i muôn năm cũ", con trai bà là ông Bình n i nghi p nhà, cho nên dù quán không có b ng hi u, ng i ta cũng có th g i là ph Ông Bình, ho c ph Lâm cũng không sao, vì anh chàng tên Lâm là ng i thâu ti n. Quán ph này, t tr c 1975 và đ n c bây gi , ng i ta đã g p khá nhi u ngh sĩ, ca sĩ, nhà th nhà văn nhà báo... đ đây bánh ph s i nh , m m nh ng không nát. N c lèo đ m đà cái v ng t thanh , d u, c a x ng và t y bò h m r c, ch không ph i c a b t ng t, c a đ ng.

Các lo i th t n m, g u, s n, gân, giò, vè, n c... đâu ra đó. Không có b t c lo i rau gì kèm theo, ch có hành tây và nh ng c ng hành tr n.

Y u t h p đ n c a b t c quán ăn nào cũng không ch là cách n u món ăn, mà còn là cung cách ph c v , hi u ý khách. H i th i bao c p, c a hàng ăn u ng còn là c a nhà n c, t anh ch y bàn đ n cô thân gần bán phi u đ u là cán b , th c khách x p hàng mua phi u vô ăn b coi nh đi ăn xin, nay thì l i quay 180 đ cái r t, tr tr n tôn x ng khách hàng là "th ng đ"! Nh ng quán ph Minh và ph Bà D u thì khác, tr i bao v t đ i sao đ i mà th i nào cũng v y, khách ch đ n quán vài l n là ch quán bi t ngay cái gu ra sao, và còn nh m t. Sài Gòn hi n nay có cái n n t n ti n g i xe khi đi ăn u ng - nhi u khi g i r i mà v n m t xe nh th ng - nh ng n i đây g i xe không m t ti n, có ng i trông coi chu đáo. N u là khách quen thì c vi c l ng th ng b c vào, thông th ng i xu ng gh . Không c n lên ti ng g i, ch sau kho nh kh c, m t t ô ph đúng ý đ c ân c n b ng ra, đ t nh nhàng ngay tr c m t, khó nghi ngút th m đ i c mũi. Ng i đ n ăn t ng mình không ph i đ n quán, mà có c m giác nh ăn nhà ng i b n thân v y.

Cái gánh ph m i xu t hi n trên l đ ng Chi Lăng Phú Nhu n nói đ u th khi n tôi nghĩ đ n nh ng ng i ngày x a t B c vô Nam ch có gánh ph trên vai, mà r t t tin r i b quê nhà đi l p nghi p. M t gánh ph đ ng lên, r i truy n ngh l i cho con, cho cháu. Và cũng chính ngh y đã t o cho con cháu h m t hi n t i, m t t ng lai nh ngày nay. Con cháu h hôm nay h c lên Đ i h c, du h c ngo i qu c, đi kh p năm châu b n bi n cũng ch b t đ u t m t gánh ph c a ông cha. Chính ông Minh, ông An đã t hào khi tâm s v i khách nh th . Ch c ch n còn có nhi u ng i bán ph cũng t hào nh th .

Nh ng ph Hòa thì l i là tr ng h p ngo i l - ngo i l đ n cái đ tréo ngoe - vì ch ph Hòa sau này l i là ng i Mi n Nam, nh ng v n t hào ph Hòa c a mình m i là "ph Hòa gin" (t ti ng Pháp "origine" - nguyên ch t, nguyên g c). S là kho ng nh ng năm 1950, có m t ng i B c di c vào Xóm M i (Gò V p), tên là Hoánh, không rõ h gì. C vào lúc x chi u, ông Hoánh đ y xe ph đ n v a hè Ng t Pasteur - Hi n V ng (Võ Th Sáu bây gi), bày ra vài cái bàn và gh đ u, bán cho khách ăn t i, ăn khuya. Xe ph y có ti ng là ngon v i n c lèo trong và ng t, bánh ph m m, có đ lo i th t theo ý khách. Do đó, tuy là xe ph v a hè nh ng khách ăn r t đông, nh t là dân ch i khuya t các h p đêm, vũ tr ng ra th ng coi xe ph ông Hoánh nh đi m h n cu i cùng. Đ khách đ nh n đ i n mà tìm đ n, ông Hoánh nghĩ là ph i có m t b ng hi u nh treo x xe ph c a mình, nh ng không bi t đ t tên gì cho đ nghe, vì cái tên Hoánh c a ông nó k c quá, ông bèn ch n cái tên Hòa, ch ng có liên quan gì t i ông, có th ch vì cái tên Hòa nghe nó có v ... hi n hòa mà thôi. T đó xe ph ông Hoánh có tên ph Hòa. Theo l i k c a bà Cao Th Xiêm, ch ti m ph Hòa hi n nay, thì công th c n u ph t xe ph Hòa ông Hoánh đ n ph Hòa Pasteur ngày nay v n không có gì thay đ i. Ch ng nh ng l u truy n công th c, mà c cái tên Hòa cũng đ ng v ng c n a th k . Đi u tréo c ng ng ng là bà Xiêm l i ch ng có h hàng bà con ho c dây m r má gì v i ông Hoánh c . Bà là dân Nam K

r t, quê Trà Vinh, còn ông Hoánh là dân B c K "ri c". Nh ng duyên s i s p x p bên c nh xe ph ông Hoánh có xe n c mía ăn theo c a ông Phan Anh Ngo t - d ng c a bà Xiêm. Khi đó v ch ng cô và d ng c a bà Xiêm Sài Gòn không có con, m i nh n đ a cháu gái tên Xiêm t Trà Vinh lên làm con nuôi. Ông Hoánh bán ph đ c m t th i gian thì đ i ngh qua ch y xe, nuôi chim cút... và xe ph đ c chuy n sang cho ông Ngo t. Ông Ngo t v n gi nguyên tên ph Hòa, gi nguyên c cách n u ph và khách hàng quen thu c. Sau thì ngày m t khá gi, xe ph tr thành ti m ph Hòa đ ng Pasteur, đ a cháu gái làm con nuôi tr thành bà ch . Sau 1975, ông Hoánh ra đ nh c n c ngoài, v ch ng ông Ngo t cũng ra ng i thiên c . Trong cái dòng h p l u Nam-B c y, không bi t t bao gi ph B c đã bi n thành ph Sài Gòn. Tr c h t là s thay đ i ph m ch t và mùi v c a n c lèo. Ph B c chính c ng thì n c lèo ch là n c h m x ng bò đã lóc h t th t, h t b t r t k . Còn n c lèo c a ph Sài Gòn th ng cũng đ c h m t x ng bò, nh ng l i b thêm gia v , tôm khô, m c khô, nhi u n i còn n n c c c i vô! Vì th ph B c th ng h i gây gây mùi bò, còn ph Sài Gòn th ng b gia v ph l n mùi. Nh ng ph Hòa thì khác, không B c r t mà cũng ch ng lai Nam, mà là ph Vi t Nam. Bà Xiêm cho bi t ph Hòa không đ c h m t x ng, mà t m , t y, và gân bao quanh các t ng th t (mà bà g i là "da tái"), và cũng đ c h t b t r t k . V ng t c a n c lèo ph Hòa là th ng t thanh , không còn gây mùi bò. M t s th c khách, k c du khách ngo i qu c, vào ti m có khi ch c n ăn ph "không ng i lái" (không có th t) là đ . Ngoài cái ng t c a n c, cái m m c a th t, và nh t là mùi th m c a c n c lèo l n các lo i th t chín, ph Hòa ngày nay còn quy n r ng i ăn b i u đi m s ch s , đ y đ rau, giá, t ng, t, nh t là tác phong chi u khách c a các nhân viên ph c v . Yêu c u c a khách đ c đáp ng r t nhanh . Mu n ăn tái, chín, g u, giò, vè, sách, n m, gân... đ u có đ . Ng i ăn cũng có thi n c m v i nh ng lát chanh m ng n c x t khéo, nh ng khoanh t t i đ y t trên đĩa do chính bà ch c m dao x t h ng ngày. Chính cái mùi th m, cái v ng t m m thâm niên trên 40 năm trong ngh ph y đã t o nên m t s nghi p v ng vàng. Cái n i ph liu riu h ng ngày y đã nuôi s ng, r i làm giàu cho m t gia đình g m v ch ng v i 6 đ a con (4 trai, 2 gái) nay đ u thành đ t. M t c u đã ra tr ng là K s Đi n t, 2 c u đang h c Công ngh Thông tin Úc, m t c u đang h c Đ i h c Bách Khoa, 2 cô con gái đang h c Nghi p v Du l ch. K t khi đ t n c đ i m i, ph Hòa càng đông khách nh ng i dân Sài Gòn b t đ u ki m ra ti n, cu c s ng ngày càng khá h n, Sài Gòn cũng ngày càng xu t hi n nhi u du khách ngo i qu c h n, chính quy n thành ph th y có ăn, bèn đòi... liên doanh v i ph Hòa, bà Xiêm cũng th y liên doanh là có l i cho c đôi bên, cho nên gi đây ph Hòa đã tr thành m t doanh nghi p liên doanh nh v i 20 nhân viên, công nhân, và đã tr thành đ a ch m th c quan tr ng trong các c m nang du l ch c a Nh t B n, Hàn Qu c, Đài Loan... đ ng th i còn đ c gi i thi u trên các báo chí M , Úc... Cô Ph ng Châu - K toán viên c a Công ty C ph n Du l ch Qu n 3, là đ n v nhà n c liên doanh v i ph Hòa - cho bi t, h ng ngày có đ n 600-700 th c khách đ n v i ph Hòa, trong đó có nhi u khách n c ngoài. Ph Hòa đóng thu cho nhà n c 25-26 tri u đ ng m i tháng, con s không nh . Tên "Hòa" cũng đ c "đăng ký s h u công nghi p" đ ch ng c nh tranh không lành m nh, ch ng ki u "hàng đ m, hàng nhái" đang xu t hi n lia chia trên th tr ng hi n nay. Lý do là cách đây khá lâu, trên m t s t báo Sài Gòn có m t đ o đ ng qu ng cáo "Ph Hòa đã đ i v đ ng An Đông V ng , g n ch An Đông", báo h i khách đ n ph Hòa ăn đ u h i t i t p, hóa ra ph Hòa An Đông là ph Hòa đ m, không ph i là ph Hòa Pasteur. M c đ u đã "đăng ký th ng hi u", nh ng bà Xiêm cũng ch ng ki n t ng gì - vô ph c áo t ng đ nh mà - c đ th c khách làm "quan tòa". M t ti m ph khác m k c n ph Hòa l y tên là ph Hoa (không có đ u huy n). Nh ng ch th i gian ng n, th c khách đã phân bi t Hòa th t v i Hòa đ m, Hòa nhái! Hai ti m ph đ m và nhái đó m, ph i d p ti m! Chuy n ăn u ng thì trăm ng i trăm ý.

Không ph i ai cũng khen ph Hòa, nh t là nh ng th c khách g c B c vào Sài Gòn sau này, v n ch quen v i ph B c, nh ng h u h t gi i sành ăn ở Sài Gòn tr c 75 - nh u ng i t ng ăn ph Hòa t lúc còn là xe ph v a hề, nay tu i h c đã cao - v n là nh ng th c khách trung thành. Dù bà Xiêm có ki n ph Hòa đ m ở Sài Gòn thì cũng khó lòng ki n đ c ph Hòa đ m ở nh u n c h i ngo i, mà ra h i ngo i đ m ph Hòa Thi t, bà cũng ch ng ham. Cùng v i m y tri u ng i Vi t s ng h i ngo i, mùi ph VN đ n đ n bay xa kh i biên gi i đ t n c. Đã có nh u Vi t ki u t M , Nh t, Đài Loan, Hàn Qu c... g i i m i v i i ng b ng, i t c h p đ n đ bà Xiêm qua n u ph , nh ng bà t ch i. Cũng có ng i h i, sao không m r ng kinh doanh ph Hòa ra thành m t h th ng g m nh u chi nhánh nh Ph 2000 ch ng h n, bà Xiêm cho r ng ph i bi t i ng s c mình, thành công c a ph Hòa nh ph m ch t, n u m ra nh u đ a đi m s không có ng i trông coi, ph m ch t kém đi s m t uy tín, v i c n ti m b th hi n nay - có th g i là "Nhà hàng ph " - ph c v m t i 150 th c khách là đã "quá đ t yêu c u" c a bà r i, bà không quá tham lam, i đã i n tu i, con cái đ u thành đ t, bà không c mong tr thành đ i phú. Trong khi bà ch ph Hòa "chánh hi u Bà Lang Tr c"

trên đ ng Pasteur b ng lòng v i cái ti m ph duy nh t ở Sài Gòn có t i 600-700 i t khách m i ngày c a mình và phát tri n đ i hình th c liên doanh v i nhà n c, thì bà không th bi t hi n nay trên đ t M và các n c khác trên th gi i có bao nhiêu ti m ph , lý do đ hi u là các ti m ph y không h có liên h bà con thân thu c gì v i bà, có ch ng là cùng h H ng Bàng. Trên th c t , t t c nh ng ti m ph Hòa h i ngo i đ u là ph Hòa đ m, cũng nh nh ng tên g i ph Công Lý, ph Hi n V ng, ph Pasteur... h i ngo i ch đ c dùng đ đánh vào lòng hoài ni m c a k tha h ng.

T t nhiên là v tình hình ph h i ngo i thì tôi mù r i, nh ng may là ngày nay n c ta vẫn minh ti n b i m, ngon lành i m, nh u t báo có phóng viên th ng tr c ở nh u n c trên th gi i - đ n c cái n c Áp-Gha-Nít-Tăng ở m i t n hóc bà tó kia mà cũng có phóng viên VN ăn đ m ở đ đ h ng ngày g i tin t c bài v v n c n a là - cho nên tôi cũng nh đông đ o dân Sài Gòn ngày càng đ c bi t nh u v sinh ho t c a ng i Vi t h i ngo i, k c nh ng chuy n khó tin nh ng có th t. Ch ng h n m t bài báo k r ng ở Cali có ông Y sĩ t t nghi p Đ i h c Y khoa Cali đã b ngh c u nh n đ th đ m ti m ph , bây gi có đ n 5 ti m i n, ki m ti n còn b n h n ngh y sĩ nh u. Có đ i u, b th nh t v n là h th ng ph Hòa ở M .. H i năm 1999 là th i đ i m ph t i Vi t Nam kh ng ho ng vì c n s t ph t-môn, thì bên ngoài Vi t Nam, ph đã v n v t i Á Châu, đ n t n Hán Thành. R i m t nhà báo Sài Gòn đi đ SEA Games 19 ở Indonesia, lang thang các đ ng ph th đô Jakarta, đã b t ng g p cái b ng hi u ph Hòa ở m t ti m ph . Ch quán ph ng i Indonesia cho bi t đã h c n u ph t m t ti m ph Hòa ở California. V Jakarta m ti m ph , ông ta đã tr ng b ng hi u ti ng Vi t, ch vì yêu món ăn VN này và mu n gi i thi u v i đ ng bào c a ông, ch đào đầu ra khách ng i Vi t ở Jakarta! H ng C ng cũng có m t ti m ph mà ông ch là ...ng i Tàu ch a t ng đ t chân đ n VN v.v... Trong khi bà ch ph Hòa Pasteur ch ng thi t đem cái th ng hi u c a mình ra kinh doanh thêm đ tr thành đ i phú, cũng ch ng th a ki n ai, thì ph Hòa (đ m) ở M đang bành tr ng đ h t b c. Phóng viên VN ở California g i bài vi t v Sài Gòn cho bi t, t năm 1983, quán ph Hòa đ u tiên m t i San Jose, đ n năm 1995, Công ty Aureflam - s h u ch th ng hi u ph Hòa t i California và ph Công Lý t i Texas - đã m c th y 41 ti m ph t i M , Gia Nã Đ i, Đ i Hàn... trong đó ph Công Lý có 5 ti m. Ng i m ti m ph , mu n l y th ng hi u ph Hòa hay ph Công Lý thì ph i tr ti n tác quy n 12.500 USD... Ôi, đã ch m th ng hi u c a ng i ta đ h t b c túi b i,

r i còn đem bán i búa xua nh v y, sao mà khéo kinh doanh th không bi t! Cu i cùng thì ph Hòa Pasteur v n không s h th ng dây chuy n Ph 2000 c a ông Vi t ki u M Hu nh Trung T n c nh tranh , m c d u h th ng này đ c t ch c kinh doanh theo ki u M , có nh ng đ a đi m t t, nh ng c s b th . B i vì tôi cũng nh nhi u dân ghi n ph Sài Gòn đ u "nh t trí cao" v i nh n xét c a m t ký gi nào đó, r ng Ph 2000 ch là "ph cao giá" mà không ph i là "ph cao c p", dành cho nh ng k d ti n, mu n "t kh ng đ nh", ch ch a ch c đã là nh ng đ a đi m thu hút ng i sành ph .

H i cu i năm 2000 thì ông T ng th ng M Lin-T n đã đ n v i ph Sài Gòn. R i ph đ c vào lúc 11g45 phút tr a, cha con ông Lin T n vào ti m "Ph 2000" t i C a Tây Ch B n Thành, s 1 và 3 đ ng Phan Chu Trinh. T t nhiên là trong chuy n đ c a ông, t m t chi ti t nh cũng đ c s p x p tr c, và chính quy n thành ph ch n món ph cho ông th ng th c là r t đáng hoan nghênh. Hà N i đã b xem k ch Tây, vào Sài Gòn mà i b chiêu đãi bít-t t hay bánh bi-dzà thì th m l m! Còn t i sao Ph 2000 đ c ch n, thì lý do r t gi n đ - đây là ti m ph l n nh t, s ch nh t, văn minh nh t Sài Gòn, ch ch a h n là ngon nh t. Tôi m i ch vô ăn ph t i m này đ c 2 l n, ph n vì xa nhà, đ ng ph khu trung tâm i k t xe th ng xuyên, ph n vì ph đây cũng ch ng có gì th t xu t s c, không phân bi t đ c v i nh ng ti m ph ngon khác, giá ti n l i m c h n chút đ nh, nói tóm l i là Ph 2000 ch a "t kh ng đ nh" đ c. Tôi là tín đ đ o Ph , mê ph t lúc ch a m c r ng. Bà bô tôi k i r ng h i tôi đ c 7-8 tháng, cho ăn b t mà r t l i ăn, nh ng m t l n ông bô tôi g i ph gánh đi ngang c a nhà đ ng Hi n V ng (ph Montgrand cũ) Hà N i, t nhiên bà bô tôi n y ra sáng ki n là hòa thêm chút n c ph vô bát b t r i xúc cho tôi ăn, th là th ng bé c há m m ra mà ăn l y ăn đ . L n lên, tôi gi ng ông bô tôi ch ch n ph , không ch n ti m, b i th b con tôi m i sáng sáng c t công t đ ng Hi n V ng, g n h Thuy n Quang (H Halais) mò lên t n ph Hàng Vôi đ đ ng s p hàng ăn ph gánh Hàng Vôi ngoài v a hè, g n u Trĩ Viên Hà N i. V i Sài Gòn hôm nay, Ph 2000 thì sang nh t r i, đ p nh t r i, s ch nh t r i, cách s p x p, t ch c cũng nh t, cái gì cũng nh t, k c tr nh t, nh ng ph thì ch a ngon nh t. Ti m ch a "t kh ng đ nh" đ c, ch có khách vô Ph 2000 là đ "t kh ng đ nh", vì toàn là dân sang, ng i x h p, giá chót cũng c i Dream x n, gi t theo đi n tho i di đ ng. Ăn Ph 2000 là "t kh ng đ nh" thành ph n xã h i. Thành th s p x p cho ông Lin-T n vô Ph 2000 cũng là đúng thôi, vì Ph 2000 là "ph quý t c", v i nhà b p s ch bóng, t ch c ki u M , nhân viên trên đ i đ u m c đ ng ph c đ p m t, nhân viên nhà b p thì ngoài đ ng ph c còn đ i nón v i tr ng tinh đ b t tóc v.v... Cách nay không lâu, h i ti m ph này m i khai tr ng, tôi đã có h n m t chuyên đ ph báo cáo b n hi n r i, đ p này, cũng xin b sung chút đ nh. Ph 2000 m i ch đ c thai nghén... tình c g n đây thôi. Ng i sáng l p là ông Hu nh Trung T n, tu i ngoài 40, cái tu i đ p nh t đ l p s nghi p. Gia đình ông T n qua M t năm 1975, kinh doanh nhà hàng, và ông T n cũng là m t trong nh ng Vi t ki u M tr l i VN s m s a nh t. T năm 1989 đ n nay, ông đã l n l t sáng l p nhi u nhà hàng l n theo th th c liên doanh i Sài Gòn nh Le Mekong, Vietnam House, Blue Ginger, Lemon Grass v.v... v i m c đích là gi i thi u các món ăn VN v i ng i ngo i qu c trong khung c nh văn hóa VN. Ông T n k r ng trên chi c Boeing c a Hàng không Tân Gia Ba c t cánh t C u Kim S n (San Francisco) trong m t l n tr l i VN, ông say s a đ c cu n h i ký t a đ Starbucks Coffee - mà cô em gái t ng ông i phi tr ng San Francisco - nói v chuy n làm ăn c a tác gi trong lãnh v c m quán cà phê. T nhiên ông nghĩ r ng ph i làm ăn theo ki u Starbucks, nh ki u McDonald, Burger King, KFC, nghĩ là đi theo

mô th c phát tri n h th ng nhà hàng th c ăn nhanh , t c là làm franchise. Tôi đầu bi t "phen-chai phen-l " là cái quái gì, nh ng ký gi Th c Đoan gi i thích là "m t công ty cho phép công ty khác s d ng công ngh và nh n hi u n i ti ng c a mình đ kinh doanh ". Có đi u khác c ch , th c ăn nhanh đ đây không ph i là b bánh mì B u Đi n, mà là tô ph VN.. Do đó ông T n quy t đ nh thành l p "Công ty Trách nhi m H u h n Ph 2000" v i s v n lu t đ nh là 500 tri u đ ng VN. M c tiêu ng n h n là s m 5 ti m Ph 2000 t i Sài Gòn, m t s ti m Hà N i, H i Phòng, Hu , Nha Trang... Hi n nay Ph 2000 đã đ ng b đ c quy n nh n hi u trong n c và n c ngoài. D trù là nay mai Ph 2000 s có nh ng ti m đ u tiên Tân Gia Ba, H ng C ng, và c bên M n a.

M t h th ng ph t m c nh th m i x ng đáng đ n ti p cha con ông Lin-T n. Cha con vô ti m thì dân chúng i t t p đ n ch bên ngoài, ch ng ăn xong đi ra đ đ c... b t tay! Trong đám đông có 3 thi u n x nh t i, b n đ vĩa nh ngày h i, là Nguy n Kim Thanh , Nguy n Kim Oanh , và Vũ Ph ng Lan, xôn xao bàn tán ch tr . T d i đ ng, ng i ta có th th y rõ b con ông Clinton ng i ăn t i m t cái bàn g n c a s . Các cô cho bi t t 8g30 phút sáng đã đ ng đ i phía Tòa Đô Chánh cũ, vì theo ch ng trìn T ng th ng Clinton s ghé đây đ g p các nhà doanh nghi p M g c Vi t, nh ng các cô không bi t là bu i chi u m i đ n m c đó. Cô Ph ng Lan xuýt xoa: "B n em c đ n s m, x p hàng đ u tiên sát hàng rào, hy v ng s đ c b t tay... "Anh Bill" (?)".

i dz i! "Anh Bui" đào hoa mà i i Sài Gòn ít ngày n a thì cô Ph ng Lan cũng nh kh i cô gái Sài Gòn khác s n sàng làm nh ng "Monica made in Saigon" ngay thôi! Sau m t ti ng đ ng h ăn u ng, anh Bui ra c ng Tân Thu n đ g p g m t s nhà doanh nghi p M .. Ngay sau khi nh đi kh i, không khí ti m Ph 2000 nh n nh p, t ng b ng quá c , c là vui còn h n T t. Bà ch Nancy Le (h Lê) là Vi t ki u Los Angeles, v làm ăn i Sài Gòn t 5 năm tr c đây. Bà đã m 2 ti m ph , và Ph 2000 là ti m th 3 m i m đ c 1 năm. Ph c a bà có đ c tính là n u b ng n c l c tinh khi t, các lo i rau đ c r a và s p x p t ng lá m t. *Bà sung s ng khoe là ông Lin-T n đã ăn 2 tô ph - 1 tô chín và 1 tô ph gà không y da (đã đ c đ n dò tr c) và khen ngon l m, "gút" l m. ng còn u ng h t ly sinh t xoài, ly cà phê s a đá, và chai n c su i. Bà cho bi t cả phê ph i pha loãng và nhi u s a, vì cà phê ki u VN r t "n ng" đ i v i ng i M . Bà h n h khoe ti p:

"Chính tôi n u ph cho ông y ăn!"

Cô Tr ng Th Ph ng Hà, k toán tr ng c a ti m, h ng ph n nói là s gi i i t cái gh ông Clinton đã ng i, nh ng cái tô, ly, mu ng nĩa, đũa ông đã s d ng, đ tr ng bày trong m t t kính. Cô hnh di n:

"Em s đ ngh bà ch vi t hàng ch là "N i đây T ng th ng Hoa K Bill Clinton đã đ n ăn ph , và đây là nh ng v t d ng Ngài đã dùng..."

Còn cô Hoàng Kim Vân, 22 tu i, t t nghi p Đ i h c Tin h c Thành ph Nam Đ nh, ki m vi c không ra, ch m i vào Sài Gòn làm t i ti m ph này 3 ngày nên ch a có b ng tên, ph i đeo b ng tên c a cô Chi làm ca chi u. Cô nói cô là ng i may m n nh t, vì m i vào làm đã đ c b t tay T ng th ng M ! Cô t v xúc đ ng:

"S ch ng bao gi cháu đ c ni m vinh h nh nh v y trong su t đ i cháu, dù là v i v nguyên th n c nào".

Trên hai ch c nhân viên trong ti m đ u vui s ng, mẫn nguy n, dù h r t m t m i vì căng th ng. H n 1 ti ng đ ng h b con ông Lin-T n ng i trong ti m đã t o không khí căng th ng, lo âu cho toàn th nhân viên, vì ch s có nh ng s sót. Bà ch cho bi t đã tăng c ng thêm ng i t ca chi u lên, nên m t s nhân viên ph i làm vi c liên t c 2 ca. Bà t ra hào phóng:

"Tôi s b i đ ng cho anh ch em nhân viên. C đ i tôi bi t bao gi m i i đ c đón ti p m t v nguyên th Hoa K vào c a ti m c a mình".

Th là Ph 2000 đã đi vào l ch s ! Trong t ng lai g n, ông Lin-T n có thêm ph thì s có th ăn Ph 2000, bi t đầu i m N u c, là n i mà ng m i mua nhà và b có Văn phòng Ngh Sĩ.

Làm m t tô ph t nh ng i, r i tán dóc v ph - nói theo ki u văn ch ng báo chí Sài Gòn là "t n m n ph " ho c "m t thoáng ph ", r i v vi t m t "lá th ph " g i b n hi n, th y con ng i hân hoan th th i gì đâu!